

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2026-95-30>

УДК 005:364

Максьом К.В.

кандидат психологічних наук, доцент,
завідувачка кафедри соціальної роботи,
Національний університет «Чернігівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4338-0344>

Фера С.В.

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи,
Національний університет «Чернігівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9035-1565>

Maksom Kateryna, Fera Svitlana

Chernihiv Polytechnic National University

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

MODERN APPROACHES TO RESEARCH METHODOLOGY IN SOCIAL WORK MANAGEMENT

У статті досліджено сучасні підходи до методології наукових досліджень у сфері менеджменту соціальної роботи. Обґрунтовано необхідність інтеграції гуманітарних і управлінських підходів в умовах трансформації соціальної сфери та зростання ролі доказових управлінських рішень. Визначено роль академічного письма як складової методології дослідження та інструменту наукової комунікації. Проаналізовано класичні та сучасні методологічні підходи, зокрема системний, діяльнісний, партисипативний, evidence-based та цифровий. Запропоновано теоретичну модель методології досліджень, що включає ціннісно-нормативний, теоретико-концептуальний, методичний, технологічний та практико-орієнтований блоки. Доведено, що запропонована модель сприяє підвищенню ефективності досліджень та їх практичної релевантності у сфері соціальної роботи.

Ключові слова: менеджмент соціальної роботи, методологія досліджень, академічне письмо, evidence-based підхід, змішані методи, соціальні інновації, наукова комунікація.

The transformation of the social sphere and the growing complexity of social challenges require the development of modern methodological approaches to research in social work management. Traditional research paradigms are no longer sufficient to ensure effective, evidence-based decision-making in social services and policy design, which also requires clear and structured scientific communication through academic writing. The purpose of the article is to substantiate modern approaches to research methodology in social work management and to develop a comprehensive theoretical model integrating interdisciplinary perspectives. The study is based on a combination of general scientific and specific research methods, including analysis and synthesis, systematization, comparative analysis, and conceptual modeling. The research integrates qualitative, quantitative, and mixed-method approaches within a unified methodological framework. The article identifies key trends in the development of research methodology in social work management, including the shift toward evidence-based practices, participatory approaches, and digital analytics. The role of academic writing is substantiated as a tool that ensures clarity, logical consistency, and effective dissemination of research outcomes. A theoretical model of research methodology is proposed, consisting of five interconnected components: value-normative, theoretical-conceptual, methodological, technological, and practice-oriented blocks. The model reflects the integration of humanitarian values, interdisciplinary knowledge, and modern analytical tools. The proposed model provides a comprehensive framework for structuring research in social work management and enhances its practical relevance. It contributes to improving the quality of decision-making in social policy and service delivery. The findings highlight the importance of interdisciplinary integration, methodological flexibility, and the use of digital tools in future research, as well as the growing role of academic writing as a methodological and communicative tool in social work practice, supporting evidence-based decision-making.

Keywords: social work management, research methodology, academic writing, evidence-based approach, mixed methods, social innovation, scientific communication.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку соціальної сфери характеризується зростанням складності соціальних проблем, посиленням ролі державної та недержавної підтримки населення, а також необхідністю підвищення ефективності управління соціальними послугами [5]. Це підтверджується сучасними дослідженнями розвитку соціальної роботи як системи знань [3; 6; 15 та ін.]. У цих умовах менеджмент соціальної роботи набуває стратегічного значення, оскільки саме він забезпечує координацію ресурсів, планування діяльності та впровадження інноваційних підходів у соціальній сфері [9].

Водночас ефективність управлінських рішень у соціальній роботі значною мірою залежить від якості наукових досліджень, які виступають основою для розробки соціальної політики, програм і послуг. Однак сучасна практика свідчить про фрагментарність методологічних підходів, що ускладнює формування цілісної системи наукового обґрунтування управлінських рішень, відсутність єдиного концептуального бачення досліджень у сфері менеджменту соціальної роботи, а також недостатню інтеграцію гуманітарних і управлінських підходів.

Особливої актуальності набуває проблема формування сучасної методології досліджень, яка б відповідала вимогам доказовості, міждисциплінарності та практичної орієнтованості. З огляду на трансформаційні процеси в українському суспільстві, зумовлені соціально-економічними викликами та кризовими явищами, необхідність розробки цілісної теоретичної моделі методології досліджень у сфері менеджменту соціальної роботи є надзвичайно важливою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика методології досліджень у соціальній роботі та менеджменті розглядається у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Зокрема, у сфері соціальної роботи значна увага приділяється гуманістичним та системним підходам, що розкривають соціальні процеси як складні багаторівневі явища (О. В. Безпалько, Г. М. Тимошко) [1; 9].

У межах управлінських досліджень розробляються підходи, орієнтовані на підвищення ефективності організаційної діяльності, зокрема системний, процесний та стратегічний підходи (Л.А. Колбіна; S. Chandrakumar, R. Vivek) [2; 11]. Останнім часом набуває поширення концепція evidence-based management, яка передбачає прийняття рішень на основі науково обґрунтованих даних (D.M. Rousseau) [14].

Крім того, у сучасних дослідженнях активно розвиваються партисипативні підходи, що передбачають залучення клієнтів соціальних послуг до процесу прийняття рішень (А.М. Собочан, Т. Бертотті,

К. Стром-Готфрід; М. Granosik) [8; 12], а також цифрові методи аналізу даних, які забезпечують оперативність та точність досліджень [10].

Водночас, незважаючи на значну кількість наукових праць, залишається недостатньо розробленим питання інтеграції різних методологічних підходів у єдину систему, яка б враховувала специфіку менеджменту соціальної роботи. Недостатню уваги приділяється також поєднанню ціннісних засад соціальної роботи з сучасними управлінськими та цифровими інструментами дослідження. Таким чином, у науковій літературі сформовано значну кількість підходів до дослідження соціальної роботи та менеджменту, однак відсутня цілісна інтегративна модель, яка б поєднувала методологічні, технологічні та ціннісні компоненти досліджень у цій сфері.

Мета статті. Метою статті є обґрунтування сучасних підходів до методології досліджень у сфері менеджменту соціальної роботи та розробка цілісної теоретичної моделі, що інтегрує гуманітарні, управлінські та технологічні компоненти наукового пізнання.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Зокрема, методи аналізу та синтезу застосовано для узагальнення існуючих наукових підходів до методології досліджень у соціальній роботі та менеджменті. Метод порівняння дозволив виявити спільні та відмінні риси різних методологічних підходів.

Метод систематизації використано для структуризації сучасних підходів до дослідження менеджменту соціальної роботи, а метод теоретичного моделювання – для розробки авторської моделі методології досліджень. Також застосовано міждисциплінарний підхід, що забезпечив інтеграцію знань із соціальної роботи, соціології, психології та менеджменту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний розвиток менеджменту соціальної роботи відбувається в умовах динамічних соціальних змін, цифровізації суспільства та зростання ролі доказових підходів у прийнятті управлінських рішень. Це обумовлює трансформацію методології досліджень, яка набуває міждисциплінарного, інтегративного та практико-орієнтованого характеру.

Одним із ключових напрямів розвитку є впровадження evidence-based підходу, який передбачає використання науково обґрунтованих даних для прийняття управлінських рішень у соціальній сфері [14]. Такий підхід сприяє підвищенню ефективності соціальних програм, забезпечує їхню прозорість та підзвітність.

Поряд із цим, значного поширення набуває партисипативний підхід, який передбачає активне

залучення отримувачів соціальних послуг до процесу дослідження та управління. Це дозволяє врахувати реальні потреби цільових груп та підвищує якість управлінських рішень [12].

Важливим напрямом є також використання змішаних методів дослідження (mixed methods research), що поєднують кількісні та якісні підходи [11]. Така методологія дозволяє отримати більш повне уявлення про соціальні процеси, враховуючи як статистичні дані, так і суб'єктивний досвід учасників [7].

Окремої уваги заслуговує розвиток цифрових методів дослідження, зокрема аналізу великих масивів даних (big data), використання інформаційно-аналітичних систем та цифрових платформ для збору і обробки інформації. Це значно розширює можливості дослідників та підвищує точність прогнозування соціальних процесів [13].

Узагальнення зазначених підходів дозволяє стверджувати, що сучасна методологія досліджень у сфері менеджменту соціальної роботи повинна базуватися на принципах міждисциплінарності, інтегративності, доказовості та практичної спрямованості [14]. Разом із тим, зазначені підходи потребують систематизації у межах єдиної теоретичної конструкції.

З метою систематизації сучасних підходів пропонується теоретична модель методології досліджень, яка має комплексний характер і включає п'ять взаємопов'язаних блоків (рис. 1).

1. Ціннісно-нормативний блок

Цей блок визначає базові принципи дослідження, що ґрунтуються на гуманістичних цінностях, пріоритеті прав людини, соціальній справедливості, рівності та недискримінації [6]. Він задає загальну спрямованість дослідницької діяльності, впливає на формулювання наукових проблем, вибір підходів до їх розв'язання та інтерпретацію отриманих результатів. Особливого значення набуває дотримання етичних стандартів наукової діяльності, зокрема принципів академічної доброчесності [8], що передбачають коректність використання джерел, прозорість дослідницьких процедур і відповідальність за представлені висновки. У цьому контексті важливим є забезпечення наукової обґрунтованості та коректності представлення результатів дослідження у професійному середовищі.

2. Теоретико-концептуальний блок

Передбачає інтеграцію наукових підходів із різних галузей знань – соціальної роботи, соціології, психології та менеджменту. Саме на цьому рівні формується концептуальне бачення досліджуваних процесів, що дозволяє розглядати менеджмент соціальної роботи як складну багаторівневу систему взаємодії соціальних інститутів, організацій

і цільових груп [12]. Даний блок забезпечує узгодження категоріального апарату, формування дослідницьких гіпотез і побудову логічно цілісної наукової картини дослідження [3]. Важливою складовою є також формування наукового дискурсу, який забезпечує аргументованість, послідовність і концептуальну завершеність викладу результатів, а також інтеграцію міждисциплінарних знань у межах єдиного дослідницького підходу.

3. Методичний блок

Охоплює сукупність методів і процедур дослідження, зокрема кількісні, якісні та змішані підходи [2]. Особливого значення набуває їх комбінування, що дозволяє забезпечити комплексність аналізу соціальних процесів, врахувати як об'єктивні показники, так і суб'єктивний досвід учасників [8; 11]. У межах цього блоку визначаються інструменти збору, обробки та аналізу даних, а також способи їх інтерпретації. Важливим аспектом є системне оформлення результатів дослідження, що передбачає їх логічну структуризацію, узгодженість емпіричних даних із теоретичними положеннями та можливість відтворення дослідження іншими науковцями [10]. Це забезпечує наукову достовірність, валідність і відкритість результатів для подальшого аналізу.

4. Технологічний блок

Включає використання сучасних цифрових інструментів та інформаційно-аналітичних систем у процесі дослідження. До них належать платформи збору та обробки даних [13], системи моніторингу соціальних послуг [1], інструменти статистичного аналізу, візуалізації інформації та моделювання соціальних процесів. Використання цифрових технологій підвищує оперативність досліджень, забезпечує точність аналітичних висновків і розширює можливості прогнозування [9]. Окрім цього, технологічний блок сприяє ефективній організації наукової діяльності, зокрема у частині структурування, узагальнення та представлення результатів дослідження [10], що є важливим для їх подальшого використання у професійній та науковій комунікації.

5. Практико-орієнтований блок

Спрямований на впровадження результатів дослідження у практику управління соціальною роботою. Він охоплює стратегічне планування розвитку соціальних послуг, удосконалення проектного менеджменту [1], розробку та реалізацію соціальних програм і політик, а також розвиток соціального підприємництва як інноваційного інструменту вирішення соціальних проблем [4; 6]. Важливим аспектом цього блоку є забезпечення ефективного трансферу результатів дослідження у професійну діяльність [5], що передбачає підготовку аналітичних матеріалів, рекомендацій, звітів та управлінських рішень [2]. Це дозволяє інтегрувати наукові знання

Рис. 1. Теоретична модель методології досліджень у сфері менеджменту соціальної роботи

Джерело: авторська розробка

у практику [10] та сприяє поширенню доказових підходів у сфері соціальної роботи.

Запропонована модель має системний характер, оскільки всі її елементи взаємопов'язані. Ціннісно-нормативний блок визначає спрямованість дослідження, теоретико-концептуальний – забезпечує його наукову основу, методичний і технологічний – інструментарій, а практико-орієнтований – трансформує результати у конкретні управлінські рішення.

Така структура дозволяє забезпечити цілісність методології досліджень та її адаптивність до сучасних викликів соціальної сфери. Вона також сприяє підвищенню якості управлінських рішень і ефективності соціальних послуг.

Висновки. У результаті проведеного дослідження обґрунтовано, що сучасна методологія досліджень у сфері менеджменту соціальної роботи формується під впливом процесів міждисциплінар-

ної інтеграції, цифровізації та орієнтації на доказові практики. Встановлено, що традиційні підходи до досліджень потребують доповнення сучасними концепціями, зокрема evidence-based, партисипативним та змішаними методами.

Запропоновано теоретичну модель методології досліджень у сфері менеджменту соціальної роботи, яка включає п'ять взаємопов'язаних блоків: ціннісно-нормативний, теоретико-концептуальний, методичний, технологічний та практико-орієнтований. Доведено, що така модель забезпечує цілісність наукового пізнання, підвищує його системність та сприяє ефективному впровадженню результатів досліджень у практику соціальної роботи.

Визначено, що ключовими характеристиками сучасної методології є інтегративність, гнучкість, орієнтація на практичні результати та використання цифрових інструментів. Це дозволяє підвищити якість управлінських рішень у соціальній сфері та забезпечити більш ефективне реагування на актуальні соціальні виклики.

Перспективами подальших досліджень є емпірична апробація запропонованої моделі, її адаптація до різних рівнів управління соціальною роботою, а також розробка методичних рекомендацій щодо впровадження сучасних дослідницьких підходів та інструментів академічного письма у практику діяльності соціальних служб.

Список літератури:

1. Безпалько О. В. Соціальне проектування : навч. посіб. Київ : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 128 с. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2615/1/O_Bezpalko_SP_IL_KUBG.pdf
2. Колбіна Л. А. Менеджмент соціальної роботи : навч. посібник. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2017. 406 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/636>
3. Літ'яга І. В. Аналіз взаємодії теорії та практики соціальної роботи. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки». Соціальна педагогіка*. 2019. Вип. 88. С. 169–173. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2019-88-28>
4. Нагорна Н.С., Максьюм К.В. Соціальне підприємництво як детермінанта реінтеграції військовослужбовців, ветеранів АТО/ООС та членів їх сімей. *Габітус. Науковий журнал з соціології та психології*. 2022. №36. С. 272–276. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2022.36.45>
5. Пеша І. В. Обґрунтування напрямів та завдань молодіжної роботи на рівні територіальної громади. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 19-20. С. 155–160. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.19-20.155>
6. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota
7. Семигіна Т. Чи завжди цифри мають значення: огляд парадигм дослідження у соціальній роботі. *Path of Science*. 2020. Vol. 6. No. 7. DOI: <https://doi.org/10.22178/pos.60-2>
8. Собочан А. М., Бертоггі Т., Стром-Готфрід К. Етичні міркування у дослідженнях із соціальної роботи. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. № 1. С. 11–28. DOI: <https://doi.org/10.33287/11197>
9. Тимошко Г. М. Менеджмент соціальної роботи : навч. посібник. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2011. 308 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721606/1/20_%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9C%D0%A1%D0%A0_2011_.pdf
10. Шинкарук В. Д., Пеша І. В., Сопівник І. В. та ін. Моніторинг і оцінка у соціальній роботі : навч. посібник. Київ : Компринт, 2022. 360 с. URL: https://inmol.org/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=ljnrzGtxHoGC_gFnEdY1rQ
11. Chandrakumar S., Vivek R. A critical review of the mixed method application and its criticism. *Social Work and Education*. 2023. Vol. 10. No. 2. P. 242–253. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.2.8>
12. Granosik M. Participatory action research in social work: towards critical reframing. *Pensée plurielle*. 2018. No. 48. P. 77–90. DOI: <https://doi.org/10.3917/pp.048.0077>
13. Kitchin R. *The Data Revolution: Big Data, Open Data, Data Infrastructures and Their Consequences*. London : Sage, 2014. 240 p. DOI: <https://doi.org/10.4135/9781473909472>
14. Rousseau D. M. Is there such a thing as “evidence-based management”? *Academy of Management Review*. 2006. Vol. 31(2). P. 256–269. URL: <https://cebma.org/assets/Uploads/Rousseau-Is-there-such-thing-as-evidence-based-management-v2.pdf>
15. Semigina T. The path to social work professionalization in Ukraine: Still halfway? *Grail of Science*. 2025. Vol. 49. P. 481–487. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.21.02.2025.0582025>

References:

1. Bezpalko, O. V. (2010). *Sotsialne proektuvannia [Social designing]*. Kyiv: Borys Grinchenko Kyiv University. Available at: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2615/1/O_Bezpalko_SP_IL_KUBG.pdf
2. Kolbina, L. A. (2017). *Menedzhment sotsialnoi roboty [Social work management]*. Odesa: Bukaiev Vadym Viktorovych. Available at: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/636>
3. Litiaga, I. V. (2019). Analiz vzaiemodii teorii ta praktyky sotsialnoi roboty [Analysis of interaction between social work theory and practice]. *Pedagogical Sciences. Social Pedagogy*, no. 88, pp. 169–173. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2019-88-28>

4. Nahorna, N. S., & Maksyom, K. V. (2022). Sotsialne pidpriemnytstvo yak determinanta reintehratsii viiskovosluzhbovtsiv, veteraniv ATO/OOS ta chleniv yikh simei [Social entrepreneurship as a determinant of reintegration of servicemen, ATO/JFO veterans and their family members]. *Habitus*, no. 36, pp. 272–276. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2022.36.45>
5. Piesha, I. V. (2020). Obgruntuvannia napriamiv ta zavdan molodizhnoi roboty na rivni terytorialnoi hromady [Justification of directions and tasks of youth work at the level of the local community]. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid*, no. 19–20, pp. 155–160. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.19-20.155>
6. Semigina, T. (2020). *Suchasna sotsialna robota [Modern social work]*. Kyiv: Academy of Labour, Social Relations and Tourism. Available at: https://www.researchgate.net/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota
7. Semigina, T. (2020). Do numbers always matter: Review of research paradigms in social work. *Path of Science*, vol. 6, no. 7. DOI: <https://doi.org/10.22178/pos.60-2>
8. Sobočan, A. M., Bertotti, T., & Strom-Gottfried, K. (2019). Ethical considerations in social work research. *Journal of the Academy of Labor, Social Relations and Tourism*, no. 1, pp. 11–28. DOI: <https://doi.org/10.33287/11197>
9. Tymoshko, H. M. (2011). *Menedzhment sotsialnoi roboty [Social work management]*. Nizhyn: Lysenko M. M. Available at: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721606/1/20_%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9C%D0%A1%D0%A0_2011_.pdf
10. Shynkaruk, V. D., Piesha, I. V., Sopivnyk, I. V., et al. (2022). *Monitorynh i otsinka u sotsialnii roboti [Monitoring and evaluation in social work]*. Kyiv: Kompyrnt. Available at: https://inmol.org/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=ljnrzGtxHoGC_gFnEdY1rQ
11. Chandrakumar, S., & Vivek, R. (2023). A critical review of the mixed method application and its criticism. *Social Work and Education*, vol. 10, no. 2, pp. 242–253. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.2.8>
12. Granosik, M. (2018). Participatory action research in social work: towards critical reframing. *Pensée plurielle*, no. 48, pp. 77–90. DOI: <https://doi.org/10.3917/pp.048.0077>
13. Kitchin, R. (2014). *The data revolution: Big data, open data, data infrastructures and their consequences*. Sage. DOI: <https://doi.org/10.4135/9781473909472>
14. Rousseau, D. M. (2006). Is there such a thing as “evidence-based management”? *Academy of Management Review*, vol. 31, no. 2, pp. 256–269. Available at: <https://cebma.org/assets/Uploads/Rousseau-Is-there-such-thing-as-evidence-based-management-v2.pdf>
15. Semigina, T. (2025). The path to social work professionalization in Ukraine: still halfway? *Grail of Science*, no. 49, pp. 481–487. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.21.02.2025.058>

Стаття надійшла: 20.04.2026

Стаття прийнята: 22.05.2026

Стаття опублікована: 06.07.2026